حزبی بێ جەماوەر کلوبی سیاسیە؟!

ڕەحیم ڕەشیدی

١.بە باوەڕی ئێوە، هەنووکە هۆکاری سەرەکی پێکنەهاتنی بەرەی کوردستانی لە کوردستانی ئێران چییە؟

برایم فەڕشی: ئەگەر مەبەستتان بەرە لە ناوخۆی کوردستان بێت، دەبێ باس لە بارودۆخ ئیمکانو ئاستەنگەکانی سەر ڕێگای پێکهاتنی بەرە بکەین، بەڵام لەوە ناچێ مەبەستی بەڕێزت بەرە لە ناوخۆی وڵات بێت، مەبەستتان بەرەی نێوان حزبەکانی دەرەوەی وڵاتە، کە ساڵانێکە باس دەکرێو بە سەرئەنجام نەگەیشتووە.

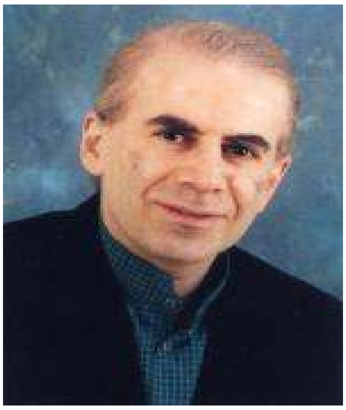

بە نەزەری من ئەوە هەڵەیەکی گەورەی سیاسییە ئەگەر ئێمە دروستکردنی بەرە بۆ ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە کۆکردنەوەی حزبەکانی دەرەوەی ڕۆژهەڵاتی کوردستاندا ببینین. خەباتی خەڵکی کورد لە زڕگوێزەکانو کۆیەو شارەکانی ڕۆژئاوا نییە.
خەباتو خەباتکارو خەڵکی کورد لە ناوخۆی وڵاتن. بەرە بۆ خەباتی هاوبەش هەر لە وڵات ساز دەکرێ.
سەرەکیترین گرفتی ئەو حزبانەش ئەوەیە، کە لە ناوخۆی وڵات نین و ئەو زەرورەتە لە دەرەوەی کوردستانەوە هەست پێناکەن. ڕابەران و ئەندامانی ئەو حزبانە لە هەموو جیهان بڵاو بوونەتەوە، بە بێ ئەوەی تەئسیریان لە ژیانی ڕۆژانەی خەڵک، ڕووداوەکان و ڕەوتی سیاسی بە شێوەی ڕاستەوخۆ هەبێ.

زەرورەتی خەباتو پێک هێنانی بەرە لە ناوخۆی وڵاتە، بەڵام حزبو تەشکیلاتەکان بە سەدانو هەزاران کیلومەتر لە خەڵکو لە وڵات دوورن. ئەو خەڵکەی لە دەرەوەیەو ئەو تەشکیلاتەی کە تێیدا کار دەکەن، ناتوانێو نابێ جێگای خەڵکو تەشکیلاتی ناوخۆ پڕ کاتەوە.
خەڵکو تەشکیلاتی دەرەوە بۆ ژیانی ڕۆژانەی خۆیان، کە باری سیاسی نییە، پێویستی بە بەرە نییە، لە هەندەرانیشەوە بەرە دروست کردن بە بێ بەشداری چالاکانی سیاسیو کۆمەڵایەتیو فەرهەنگیو جەماوەری ناوخۆی وڵات، مەوزوعیەتی نییە.

ئەوەی بە ناوی حزب لە دەرەوەی وڵات دەناسێندرێ کلوبی سیاسیە، حزب نییە! حزبی بێ جەماوەر کلوبی سیاسیە، کلوبی سیاسی پێویستی بە بەرە نییە، لە بەر ئەوەی نە خەڵکی لە گەڵە و نە بەشدارە لە خەباتی سیاسی! دروستکردنی بەرە بە بێ خەڵکو بە بێ وڵات دەتوانێ هەموو مانایەکی هەبێ جگە لە مانای سیاسیی.
ئەو کاتەی حزبەکان لە ناوخۆی وڵات بوون، ناچار بوون لە بەرانبەر کۆماری ئیسلامیدا لە ماوەیەکی کورتدا، "هەیئەتی نوێنەرایەتی خەڵکی کورد" کە چەشنێک لە بەرە بوو پێک بێنن.
کۆمەڵەو چریکەکانی فەدایی کە هیچ بەرنامەیەکیان بۆ خودموختاری نەبوو، لە ماوەی هەفتەیەکدا لە پاییزی ساڵی ٥٨ بوون بە خاوەنی بەرنامە بۆ ئەوەی لەو هەیئەتەدا بەشدار بن.

ئەو کارەی ساڵی ١٣٥٨ لە ماوەی هەفتەیەکدا بە سەرئەنجام گەیشت، ماوەی ٣٠ ساڵە لە دەرەوە بێ سەرئەنجام ماوتەوە. هۆیەکەی ئەوەیە ئەوان لە خەباتدا بوون، ئەوان لە ناو خەڵکدا بوون، ئەوان بەرپرسیار بوون، ئەوان حزبی جەماوەر بوون، ئەوان لە وڵاتی خۆیان بوون. ئەو حزبانە لە دەرەوە ئەو پێناسەیەیان نەماوەو پێکهێنانی بەرەش بۆیان مەوزوعیەتی نییە.
هۆیەکی دیکەی ناکامی لە پێکهاتنی بەرەی سیاسی بۆ ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە لایەن حزبەکانەوە لە دەرەوەی کوردستان، زاڵبوونی فەرهەنگێکی نزمی سیاسییو کۆمەڵایەتیە. هۆی دیکەش هەیە کە لە چوارچێوەی فەرهەنگی سیاسییدا ناگونجێ، منیش باسی ناکەم.

٢.ئەدی هاوکاریو کۆدەنگیەکی گشتیی بۆ وڵامدانەوە بە پرسگەلێک کە کەموزۆر پێوەندیدار بە هەموانەوەیە بۆ سەر ناگرێ؟

برایم فەڕشی: لە ناوخۆی وڵات هاوکاریو کۆدەنگی لە نێوان چێنو توێژو گروپەکانی کۆمەڵایەتیو پێشڕەوانی خەباتی فەرهەنگیو کۆمەڵایەتیوسیاسیو پیشەیی، بە پێی بارودۆخی ئێرانو کوردستانو ڕادەی تێگەیشتوویی کەسەکانو پێوەندی ناوکۆمەڵو شێوەی ڕێکخستن، دەبیندرێ، ئەوەش تابعێکە لە زەرورتی خەباتو بارودۆخەکە.

ئەگەر مەبەست هاوکاریو کۆدەنگی لە نێوان ئەو حزبانەدا بێ کە زەرورەتی بەرە نابینن، ئەوە وڵامی پرسیارەکە

دراوەتەوە.
بەڵام لە بەر ئەوەی ئەو پرسیارە پێوەندی بە کاری دەرەوەی وڵاتیشەوە هەیە، دەبێ بگوترێ لە لایەک حزبەکان لە باری فکریو دێپلۆماسیو کاری ڕاگەیاندن لەو ئاستەدا نیین لە کۆمەڵگای ناونەتەوەییو لە مێدیای ڕۆژئاوادا هەڵسوڕێن، لە لایەکی تر بەرنامەو کادری پێویستیان بۆ ئەو کارانە نییە.
ئەو کۆمەڵە کەسەش کە بە ڕەنجی خۆیان لە ئوروپا پێگەیشتوونو لەگەڵ ئەو حزبانە کار دەکەن، کاری وایان پێئەسپاردوون کە فڕی بە پسپۆڕیو لێهاتوویی ئەوانەوە نییە، هەر بۆیە ئەو کەسانەش کە دەتوانن لەو بەستێنانەدا بە سوود بن، لەو تەشکیلاتە بێ کەڵکانەدا ئینێرژیان سووتێندراوە. ئەوە هەمان خەتی فکرییە کە هەر لە سەرەتای ساڵی ١٣٥٧وە لەو حزبانەدا هەبوو، هیچ پسپۆڕێک لە هیچ بوارێکدا لەو حزبانەدا جێگای خۆی نەبووەو دەتوانم بڵێم ناشیبێت. لە حاڵو وەزعێکی وادا چۆن بیر لە هاوکاریو کۆدەنگی لەگەڵ غەیری خۆیان بکەنەوە؟

ئەگەریش مەبەست بە هەزاران کەسی دوور لە حزبەکان لە دەرەوەی وڵات بێ، کە هاوکاری یەکتر ناکەنو کۆدەنگی تەنیا لە ئیمزا کردنی بەیانو ئیعلامیەدا دەبیندرێ، ئەوە باسێکی بەربڵاوە کە لێرەدا وڵامی نادرێتەوەو پێویست بەوە دەکات بە تایبەت باس لەو پرۆسەیە بکەین کە بەشی هەرە زۆری ئەو کەسانە پێواویانە. دەبێ ئەوە لێک دەینەوەو هۆیەکانی باس بکەین کە چۆنە پێشمەرگەیەکی جەنگاوەر، مرۆڤێکی سیاسی پڕ لە ئەوینو گوڕوتینو خۆشەویستی خەڵکو وڵات، هیواکانی لە دەست دەداتو دەبێتە مرۆڤێکی ئاسایی دوور لە سیاسەتو دوور لە هیوای سیاسیی. هەر ئەو پرۆسەیە شاملی ئەندامانی هەموو حزبەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە دەرەوەی وڵاتیش دەبێ. لە بەر ئەو هۆیانە هاوکاریو کۆدەنگی لە ناو کوردی دەرەوەی وڵاتدا یان نییە یان لاوازە. هەر حەولێکیش بۆ هاوکاریو گەیشتن بە کۆدەنگی درابێت، حزبەکان بە بیانووی ڕەنگاوڕەنگ چەتیان تێخستووە. فکری زاڵ بە سەر ئەو حزبانەدا هێژێمۆنی خوازی خۆیانو هاوکاری نەکردن لەگەڵ غەیری خۆیانە، هەرچەند لە ناوخۆشیاندا هاوکاری پێویستیان لەگەڵ یەکتر نییە.

٣.پێتان وایە سەرجەم هێزە کوردستانییەکان لە هەلومەرجێکدان کە ئەگەر ئاڵوگۆڕێک لە ئێراندا بێتە ئاراوە، بتوانن هەلەکە بە قازانجی مافو ئازادییەکانی خەڵکی کوردستان بقۆزنەوە؟

برایم فەرشی: پێم وانییە. لە بەر ئەوەی هیچ پلانێک بۆ ڕۆژێکی وا لە لایەن حزبەکانی دەرەوی کوردستانەوە نابیندرێ. تەجروبەی پاش هەڵبژاردنی سەرۆک کۆماریی لە مانگی جۆزەردانی ساڵی ٢٠٠٩ ئەوەی سەلماند، کە تەنانەت سیاسەتێکی هاودەست لە ناو حزبەکاندا بەرانبەر بە ڕووداوەکانی سەردەمی هەڵبژاردنو پاشان لە ئارادا نەبوو.

ئەوەش کە حزبێک لە دەرەوەڕا چاوەڕوان بێ هەل بقۆزێتەوە، لە کاری سیاسی ناچێ. یان ئەگەر پێمان وابێ ئۆپۆزسیۆنی کورد لە دژی کۆماری ئیسلامی ئێران لە دەرەوەی وڵاتە سەرتاپا هەڵەیە. ئۆپۆزسیۆنی ڕاستەقینەی کورد لە دژی کۆماری ئیسلامی لە ناوخۆی وڵاتە و دەیانو سەدان نوێنەری بەرچاوی هەیە کە ئەمڕۆ ناوەکانیان جیهانیەو لە بەڵگەنامەکانی ناونەتەویدا ناویان دەبیندرێ.

ئەوانو ئەو خەڵکەی کە ئەوان لە ناویاندا دەژین، خاوەنی سەرەکی جوڵانەوەو خەباتی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستانن، هەر ئەوانیش ڕابەرانی جوڵانەوەکەن، با ئێستا لە زیندان یان لە ژێر نالەباترین ڕەوشی ژیان دابن، بەڵام سبەی ڕۆژێ لە سەر دەستی ئەو کەسانە حزبی نوێ دروست دەکرێ. ئالترناتیوی سیاسی ئەو حزبانەی دەرەوە لە ناوخۆی وڵات هەر لە سەر دەستی ئەو کەسانە کە لە ماوی سی ساڵی ڕابووردودا لە گەڵ ڕژیم دەستەو یەخە بوون، پێک دێت. ئێمە لە دواڕۆژدا لە ناوخۆی وڵات شاهیدی دروستبوونی حزبی ئەو سەردەمەی کوردستان لە ڕۆژهەڵات دەبین، جا چ منی خارجە نشین پێم خۆش بێ یان پێم ناخۆش بێ. ئەوەش جەبری ژیانو خەباتەو زیهنیەتی کەسانی وەک من ناتوانێ بیگۆڕێ یان بەری پێ بگرێ.
ئەو هەڵەی کە حزبەکانی دەرەوی وڵات دەبێ بیقۆزنەوە، لە دواڕۆژدا نییە، لەوڕۆ دایە. ئەوان دەبێ ئەو تەشکیلاتە بێ کەڵکانەی دەرەوی وڵاتو ئەو بارگایانەی کە لە باشووری کوردستان سازیان کردووە، خڕ کەنەوەو فۆرمێکی ئەمڕۆیی بە کارەکانی دەرەوەی وڵاتیان بدەنو ئێنێرژیو وەزی زیندانی کراوی کەسەکانیان بۆ کاری جیددی ڕەها بکەنو ستراتێژی تەشکیلاتیو سیاسیان بە چەشنێکی گونجاو لە پێوەندی لەگەڵ داخلدا بگۆڕن. بۆ ئەو کارەش بەرنامەو پلانی هەمە لایەنی سیاسیو سازمانیو تەکنیکی پێویستە کە لە پرۆسەیەکدا جێ بەجێ بکرێ. ئەگەر حزبەکانی دەرەوەی وڵاتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان بە حاڵەتی ئەمڕۆیانەوە بگەنە ئەو هەلو مەرجە کە ئێوە باسی دەکەن، دەوری باشیان لێ چاوەڕوان ناکرێ.

٤.لە بارودۆخی ئێستادا، پرش و بڵاویی ڕێکخراوە سیاسییەکان لە ئاستی نێوخۆیی و دەرەوەدا چ مەترسیگەلێکی پێکهیناوە؟

برایم فەرشی: لام وایە ئەو پرسیارە پێویستی بە وڵامدانەوە نییە. هەر کەس سەیری دەوروبەری خۆی بکات،

مەترسیەکان نە تەنیا هەست پێدەکات، بەڵکو کارەساتەکانیش دەبینێ، زۆر لە خەڵکی وڵاتەکەی ئێمە لە کارەساتدا دەژین.
بەڵام جیددیترین مەترسییەک کە هەر ئێستا هەستی پێدەکرێ، نەخوێندنەوەی کوردەکانە لە معادلاتی سیاسی چ لە ناوخۆو چ لە ناو بە ناو ئۆپۆزسیۆنی ئێرانی دەرەوەو چ لە معادلاتی ناونەتەوەیی وڵاتانی ڕۆژئاوا. ئەوەی جاروباریش حزبەکان دەیکەنە خۆراکی تەبلیغی خۆیان بەو مانایە کە ئەوان پێوەندیان لەگەڵ شوێنەکانی بڕیادەری سیاسەتی جیهانی هەیە، گاڵتەو جەفەنگە.

٥.قازانجەکانی پێکهاتنی بەرەی کوردستانی، یان کۆدەنگیەکی هەمە لایەنە لە نێو ڕێکخراوە سیاسییەکاندا بۆ پرسی سیاسیی کورد لە ئێراندا چییە؟

برایم فەڕشی: لام وایە وڵامی ئەم پرسیارەش لای خەڵکی کورد ڕوونە. بەرەیەکی چڕوپڕ کە قورسایی سەرەکی لە هێزەکانی ناوخۆی وڵات بێ‌و پشتیوان یان هاوبەشانی وەک حزبەکانی دەرەوەی کوردستان‌و جەماوەری کوردی نیشتەجێ لە وڵاتانی ڕۆژئاوای هەبێ‌و خاوەنی داموو دەزگای سەردەمیانەی دیپلۆماسی‌و ڕاگەیاندن بێت، نە تەنیا کورد وەک هێزێکی جیددی گۆڕانکاری سیاسی لە ئێران نیشان دەداتو لە ئاستی ناونەتەوەیی حیسابی بۆ دەکرێ، بەڵکو بەشی جیا نەکراوەی دەستەڵاتی دواڕۆژی ئێران دەبێ. لە لایەکی دی کە گەڵێک گرنگە هێزو تواناو وزەی خەڵک زیاد دەکاتو ورەی تاک تاکی کورد لە هەر شوێنێک بن بەرز دەکاتەوەو هیوا بە داهاتوو زۆرتر دەکاتو ژیان لە بەر چاوی تاکی کورد گەش دەکاتەوە. بەڵام ئەوەی من لە وڵامی ئەو پرسیارەدا باسم کرد، ڕەنگە لە حاڵو ڕۆژی ئێستای ئەو حزبانەدا، لە شانۆنامەیەکی دەستکردی برایم فەڕشی بچێت، هەتا پلانی سیاسی‌و ڕێکخستنی ئێلیتی کوردو حزبەکانی دەرەوە.

6.باشە پێتان وانییە سەرەڕای هەموو جیاوازیەکان، کۆمەڵێک خاڵی هاوبەش لە نێوان هەمووواندا هەیەو پێویستە لەبەر قازانجی گشتیی لەسەر ئەو خاڵانە ڕێک بکەون؟

برایم فەڕشی: باشتر وایە ئەو پرسیارە لەو حزبانە بکرێ. منیش لە گەڵ جەنابت ئەو پرسیارەیان لێ دەکەم. ئەرێ بەڕێزان ڕابەرانی حزبەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە دەرەوەی وڵات، ئایا ئێوە کۆمەڵێک خاڵی هاوبەشتان لەگەڵ یەکتردا هەیە؟ ئەو خاڵە هاوبەشانە چین؟
کاک ڕەحیم! ئەو حزبانە نە تەنیا خاڵی هاوبەشیان هەیە، بەڵکوو ئەوانە یەک بوون‌و بوونەتە دوو، بوونەتە چەند. لە پێشدا دەبێ ئانالیزی فکرو فەرهەنگو داخوازییەکانی تاکە کەسی ڕەهبەری‌و سەرجەم ئەندامانی بەرپرسیان بکەین بۆ ئەوەی لێی تێ بگەیین کە بۆچی بوونەتە دوو لەتو چەند لەت.
پاشان دەبێ بیر لەوە بکەینەوە، ئەوانە کە وزەی جیابوونەوەو فکری لە یەک ترازانیان بە هێزترە لە فکری یەکگرتنەوەو هاوکاری کردن، چۆن دەتوانن بەرەی کوردستانی بۆ قازانجی گشتیی پێک بێنن! ئەگەر نەزەری تەواو شەخسی منتان دەوێ، دەڵێم ڕابەرانی ئەمڕۆی ئەو حزبانە هیچیان پتانسیێلی فەرهەنگی‌و سیاسی پێکهێنانی بەرە لە گەڵ یەکتریاندا نییە.

٧. پاش چوونەوە وڵات، بەو کولتورە سیاسییەی ئێستا لە نێو ڕێکخراوە کوردییە بەرهەڵستکارەکانی کۆماری ئیسلامیدا لە ئارا دایە، چەندە مەترسی شەڕی نێوخۆیی بە شێلگیر دەزانن؟

برایم فەڕشی: فەرهەنگو مەنشی ڕابەرانی ئێستای حزبەکان کە ڕەنگدانەوەی فەرهەنگی ناو حزبەکانە، هۆی کۆمەڵایەتی‌و بنەماڵەیی‌و شەخسی هەیە. گۆڕینی ئەو فەرهەنگە لە هەر تاکە کەسێکدا پرۆسەیە، بە مەرجێک مەیل بۆ گۆڕین لە ئارادا بێ‌وغەریزی‌و بە پێی عادەتی ژیانی شەخسی‌و فەرهەنگی زاڵی حزبی‌و سیاسی نەجوڵێنەوە.
ئەو پرۆسەیە لە هەر هەنگاوێکی ڕۆژانەدا دەبێ ئاگاهانە بڕواتە پێش. من وێنەی کەسێکی وا لە ناو حزبەکاندا بۆ پێوانی پرۆسەیەکی وا نابێنم.
ئەو کەسانەی کە شەڕی ناوخۆیان بە سەر حزبەکانو خەڵکی کورددا داسەپاند، هەر ئێستاش لە ناو ڕابەرایەتی حزبی دێموکراتو کۆمەڵەدا دەستەڵاتیان بە دەستەوەیە، ئەوە خۆی مەترسیە بۆ ئەوڕۆو بۆ دواڕۆژیش!

٨.بۆ ئەوەی شەڕی نێوخۆیی دروست نەبێ دەبێ چ پرۆژەیەک بۆ داهاتوو لە ئارادا بێت ؟

برایم فەڕشی: دەبێ ئەو فەرهەنگە کە مێژووی چەند هەزار ساڵەی لە نێوماندا هەیە، بگۆردرێ. دەبێ ئینسان وەک ئینسان ڕێزی لێ بگیردرێ، مافی بپارێزرێ، جا ئەو ئینسانە هەر کەسێک دەبێ ببێ.
نە تەنیا مافی هەر کەس بپارێزرێ بۆ هەر خەلافێکیش کە دەکرێ لە مەڕ ئازار گەیاندن یان زیان گەیاندن بە کەسان یان بە گروپ‌و دەستەو میللەتێک، دەبێ لێپرسینەوە هەبێ. تا ئەو کاتەی حزبەکانی کۆمەڵەو دێموکرات بە سەراحەتو بە ڕوونی ئاوڕ لە شەڕو پێکدادانەکانی نێوانیان نەدەنەوەو ڕاستیەکان لەگەڵ خەڵک باس نەکەن، هەم گەرای شەڕی ناوخۆ دەمێنێ، هەم دڵنگەرانی خەڵک.

شەڕی دێموکراتو کۆمەڵەش یەک شەوە ڕووی نەدا، ئەوە سەرئەنجامی کۆمەڵێک کوشتنو تیرۆر بوو کە هەر لە سەرەتایساڵی ١٣٥٨ەوە لە کوردستان دەستی پێکرد هەتا بوو بە شەڕی کۆمەڵە و دێموکرات.
ئەگەر باس لە پرۆژە بکرێ، من لام وایە ئەوە پرۆژەیەکی میللیە، نە تەنیا بۆ کورد بەڵکوو بۆ هەموو نەتەوەکانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست. فکری شەڕو شەڕ خوازیو پەنا بردن بۆ توندوتیژی بۆتە فکر، بۆتە عادەت، بەشێک لەو فەرهەنگە لە ڕێگای ئایینی جیاوازەوە چۆتە ناو فەرهەنگی خەڵکەوە. بۆ بنەبڕ کردنی ئەو فەرهەنگە کاری زۆر پێویستە. حزبەکان دەیانتوانی زۆر کارساز بن بۆ گۆڕینی ئەو فەرهەنگە، بەڵام ئەوان خۆیان پەرەپێدەری توندو تیژی بوونو ئێستاش بەشێک لە گرفتەکانیان بوونی ئەو فەرهەنگەیە لە ناویاندا.

٩.حیزبەکانی ئێمە بە کردەوە چەندە باوەڕیان بە ئازادی هەڵسوڕانی سیاسیی هەیە، پێتان وایە ئامادەن لە داهاتوودا بۆ چارەسەرکردنی گرفت و ئاستەنگەکان پەنا بۆ چەک نەبن؟

برایم فەڕشی: هەر وەک پێشتر باسم کرد، من هیچ دڵنیا نیم. بەڵام باوەڕم بەوە هەیە کە کۆمەڵگای ئێمە لە کوردستان زۆر گۆڕانکاری بە خۆیەوە بینیەوەو لە حاڵی گۆڕین دایە. کردنەوەی دەرگاو پەنجەرەی جیهانیش بەرەو ڕووی خەڵکی کورد لە ساڵانی ڕابووردو بە هۆی پێشکەوتنەکانی مێدیاو تەکنیکی ڕاگەیاندن، یارمەتی گەشە کردنی عەقڵەیەتو فەرهەنگی ئەمڕۆیی دەدا.

باوەڕم بەوە هەیە ئێمە چ بمانەوێو چ نەمانەوێ لەو گوندە جیهانییەدا دەژین، هەر ئەوە لە زۆر لایەنەوە هانمان دەدا کە عاقڵتر لە ڕابووردو لە گەڵ خۆمانو کەسانی دی بجوڵێنەوە. هەرچەند فەرهەنگی شەڕو شەرخوازیو بە کار هێنانی توندو تیژی لە نێو ئێمەدا هێشتا ماوە، بەو حاڵە نە حزباکانو نە خەڵکی دیکە دەرفەتی سی ساڵ لەوە پێشیان پێنادرێ، بۆ چارەسەری کێشەکان پەنا بۆ چەک بەرن.

کوردستانی ئەمڕۆی ئێمە لە هەموو لایەنێکی سیاسی، کۆمەڵایەتی، فەرهەنگی|و ژێربینای ئیقتیسادی گۆڕانی بنەڕەتی بە خۆیەوە دیتووە. هەر وەها بوونی سەدان هەزار کورد لە دەرەوەی وڵاتو تێکەڵبوون لە گەڵ ژیانی ئەمڕۆ، دەتوانێ یارمەتی بدات بە پاشەکشە پێ کردن بە فەرهەنگی دەست بۆ چەک بردن.
هەر وەک باسم کرد لە بەر ئەوەی هێزی سەرەکی سیاسی لە ناوخۆی وڵاتە، بە لە بەر چاوگرتنی ئەو پارامەترانەی کە باس کرا، هێزو توانا زۆرترە بۆ پێشگرتن لە بە کار هێنانی چەکو پەنا بردن بۆ توندو تیژی.
هەر بۆیە حزبەکان دەبێ ئەو فکرە لە کەلەی خۆیاندا بسڕنەوە، کە سبەی ڕۆژێ بە چەکەوە بگەڕێنەوە کوردستانو دیسان ببنەوە بە عەمەر پاشا. هەر لە ئێستاوە دەبێ لە بیری تەفاهومو هاوکاری کردن لە گەڵ یەکتر دابنو ڕێز لە کەسانو هێزی سیاسی دیکە بگرن کە لە دواڕۆژدا پێک دێن. خۆ هەڵواسین بە ڕابووردوەوە بۆ ئەوەی داهاتوو بخەیەی چنگی خۆت، نە لە فەرهەنگی سیاسیدا مانای هەیەو نە سیاسیشە. هەر زەمانو سەردەمێک ڕۆڵەی خۆی هەیە، ڕۆڵەکانی سەردەمی ئێستای ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە مێژە لە دایک بوون، باوەڕ بێنین بەو ڕۆلانەو بەو هێزەی کە لە ناوخۆی وڵات هەیە.

١٠. ئەبێ چ بکرێ بۆ ئەوەی هەموو لایەنەکان لەسەر ئەوە ڕێکبکەون کە نابێ هیچ لایەنێک بۆ بڕینەوەی کێشەکانی لەگەڵ لایەنێکی دیکە دەست بۆ چەک بەرێ.

برایم فەڕشی: ئەوەی وەک تەجروبە لە باشووری کوردستان هەیە، پێکهاتنە بۆ شەڕ نەکردن لەگەڵ یەکتر، تەوافقی وا لە ڕۆژهەڵاتی کوردستانیش دەتوانێ سەر بگرێ.
بەڵام هەر وەک باس کرا لەوە گرنگترە ئەوەیە ئێمە فەرهەنگی ڕێز لە یەکتر گرتن پەرە پێ بدەین. حیزبەکان دەتوانن ئەو مەبەستە وەک دەرس لە ناو کەسەکانیاندا بڵێنەوە. بۆ بەرگری کردن لە پەنا بردن بە توند وتیژی پرۆژەی پەروەردەیی هەمە لایەن هەیە، دەکرێ بەکار بهێندرێ. بۆ دێموکراتیزە کردنی کۆمەڵگاو دوورە پەرێزی لە توندوتیژیی، کە کارێکی فەرهەنگی و کۆمەڵایەتیو پەروەردەییە، دەبێ لە ئێستاوە دەست بەکار بین. لە وڵاتانی پێشکەوتوو ئەو پرۆسەیە هەر لە باخچەی منداڵانەوە دەست پێدەکات.

ئێمە وەک کورد لە هەموو پارچەکانی کوردستان چ لە بنەماڵەکانی خۆمانداو چ لە سیستمی سیاسیو پەروەردەیی ئەو وڵاتانەدا هەمیشە بەرەو کەڵک وەرگرتن لە توندوتیژی هان دراوین، سڕینەوەی ئەو فەرهەنگە بەشێکە لە کاری گرنگی هەر تاکە کەسێکو سەرجەم حزبەکان. لە کۆمەڵگایەکی عەقڵانیدا بۆ چارەسەری گرفتەکان پەنا بۆ دیالۆگو گفتوگۆ دەبردرێ، چەک هەڵگرتنو پەنابردن بۆ چەک قووڵکردنەوەی گرفتەکانی لە دوایە. کۆمەڵگای ئێمەو هەر کام لە ئێمە پێویستمان بە پەرەدان بە فەرهەنگی دیالۆگە.

بەڕێز برایم فەرشی لە چەند دێرێکدا:

لە شاری بۆکان لە دایک بووە، خوێندنو پیشەی سەرەکی شانۆو بواری پێداگۆگیە، دەربارەی فەرهەنگو هونەرو جاروبار سیاسەت دەنووسێ.
چەند ساڵێک لە کوردستانو ئێران چالاکی حیزبی بووەو لە بەشی ناوەندی تەبلیغاتی "سازمانی جەوانانی پیشگام"و "کارگای هونەری ئێران " لە تاران کاری کردوەو سەردەمێکیش بۆ هەفتەنامەی ئەکسەریت کە لە ئوروپا دەردەچوو و چەند گۆواری دیکەی فارسی زمان لە ژێر ناوی تردا لە سەر کوردستان شتی نووسیوە.
ماوەی چەند ساڵ ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆواری ئاڵمانی زمانی "کوردستان هویتە" بووە. ٢٢ساڵە ئەندامی یەکیەتی پێداگۆگەکانی ئاڵمانەو چەند ساڵێک بەرپرسی بەشی نێونەتەوەییو ئینترکولتوری ئەو دەزگایە بووە. ئێستا ئەندامی رێداکسیۆنی کۆڵن لایفەhttp://www.colognelife.de/ . کۆمەڵێک لە کتێبەکانی لە کوردستانو دەرەوە چاپ کراون، زۆرێک لە نووسراوەکانی لە گۆوارەکانی نێوخۆی وڵاتو لە ڕێگای ئینترنێتەوە بڵاو کراونەتەوە، ماوەی دە ساڵ بەرپرسی ناوەندی شانۆی کۆچەر لە شاری کۆڵنی ئاڵمان بووە، هەروەها ٨ ساڵ یەکێک لە بەرپرسانی ماڵپەڕی بۆکان بووە.
لە ئاڵمان دەژیو وەک دیپلۆم شانۆپێداگۆگو داڕێژەری سیستمی فێربوون کار دەکا. بەشێک لە کارەکانی شانۆیی بە زمانی کوردی، فارسیو ئاڵمانی لە کوردستان، ئێرانو ئاڵمان پێشکەش کراون، لە وانە مانگرتن (١٩٧٩)، خودموختاری یانی چی (١٩٧٩)، زەوی (١٩٩٦)، ماندانا (١٩٩٧).
بە پێی بەراوەردی کامپیۆتێر تا ساڵی ٢٠٢٣ لە ژیاندا دەمێنێو بڕیارە جەندەکەشی لە چاڵ نەندرێ، بەڵکە بسوتێندرێ.